

Bài 56. BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG VÀ NGUỒN LỢI THỦY SẢN (2 tiết)

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài này, GV phải làm cho HS :

1. Hiểu được ý nghĩa của việc bảo vệ môi trường và nguồn lợi thủy sản.
2. Biết được một số biện pháp bảo vệ môi trường và bảo vệ nguồn lợi thủy sản.
3. Có ý thức bảo vệ môi trường sống và bảo vệ nguồn lợi thủy sản.

II. NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

1. Gợi ý phân bố bài giảng

Bài có 3 phần, trong đó trọng tâm là phần II và III.

I. Ý nghĩa

II. Một số biện pháp bảo vệ môi trường

III. Bảo vệ nguồn lợi thủy sản

Tiết 1 : Phần I và II.

Tiết 2 : Phần III.

2. Một số kiến thức bổ sung

Môi trường có ảnh hưởng rất lớn đến sinh vật nói chung và con người nói riêng. Tuy nhiên trong nhiều năm qua việc xử lý môi trường nuôi thuỷ sản của các cơ sở sản xuất chưa được quan tâm. Điều đó khiến chúng ta vô cùng lo ngại.

Thực trạng của nguồn lợi thuỷ sản hiện đang bị đe doạ do các nguyên nhân sau :

– Khai thác với cường độ cao và mang tính huỷ hoại (sử dụng ngư cụ không đúng chủng loại và kích thước, sử dụng chất nổ, các loại thuốc độc đánh bắt thuỷ sản...) làm cho sản lượng khai thác cá trên sông, hồ bị giảm. Ví dụ : sông Tiền, sông Hậu giảm 1/2 sản lượng so với 15 năm trước...

– Rừng đầu nguồn, rừng ngập mặn và cảnh quan ven bờ bị vi phạm nghiêm trọng.

– Các biện pháp thuỷ lợi như đắp đê ngăn mặn, đắp đê lấn biển... cũng có ảnh hưởng nhiều đến nguồn lợi. Các bãi đê bị thu hẹp, hạn chế các loài cá di cư : cá mòi, cá chèo không có sản lượng khai thác trên sông Hồng, cá dày (miền Trung) cũng giảm đi rõ rệt...

III. GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Chuẩn bị bài giảng

1.1. Chuẩn bị nội dung

- Nghiên cứu SGK.
- Tham khảo tài liệu để bổ sung thêm nội dung của bài giảng.

1.2. Chuẩn bị đồ dùng dạy học

Tranh ảnh để minh họa một số giống cá nuôi có tốc độ lớn nhanh, ít nhiễm bệnh...

2. Các hoạt động dạy học

2.1. Hoạt động 1. Giới thiệu bài học

Môi trường nước ô nhiễm không chỉ ảnh hưởng đến đời sống con người mà còn có tác hại đến môi trường, môi sinh, đến các sinh vật sống trong nước, đặc biệt là nguồn lợi thuỷ sản bị huỷ hoại nghiêm trọng. Bài học này sẽ giúp chúng ta hiểu được những biện pháp bảo vệ môi trường và bảo vệ nguồn lợi thuỷ sản. GV nêu lên các mục tiêu của bài cho HS nắm được.

2.2. Hoạt động 2. Tìm hiểu ý nghĩa của bảo vệ môi trường và nguồn lợi thuỷ sản

Để làm cho HS hiểu rõ ý nghĩa của bảo vệ môi trường, GV cần đặt câu hỏi : Tại sao phải bảo vệ môi trường ? HS suy nghĩ trả lời. (Nêu lên những tác hại của môi trường bị ô nhiễm).

Câu hỏi : Các thuỷ vực bị ô nhiễm do nguồn nước thải nào ? (Do cả hai nguồn nước thải và tác hại... như đã nêu trong SGK).

Từ 2 câu hỏi trên GV nêu lên ý nghĩa của bảo vệ môi trường để HS ghi vào vở bài tập.

2.3. Hoạt động 3. Tìm hiểu một số biện pháp bảo vệ môi trường

– Xử lí nguồn nước : Có nhiều cách để xử lí nguồn nước, GV có thể đưa ra những thông tin cần thiết về 2 phương pháp xử lí chủ yếu để gợi ý cho HS trả lời các câu hỏi.

Ví dụ : Em hãy nêu nội dung của phương pháp lắng (lọc) nước.

(Phương pháp lắng lọc dùng cho đại trà, nhưng khả năng diệt khuẩn chưa thật cao)

hoặc : phương pháp sử dụng những loại hoá chất dễ kiểm, rẻ tiền để xử lí nước (Phương pháp này có ưu điểm là diệt khuẩn rất cao).

Cuối cùng GV tổng hợp các ý kiến thảo luận của HS và gợi ý cho HS so sánh ưu điểm, nhược điểm của 2 phương pháp xử lí và phương pháp nào được sử dụng phổ biến hơn. Vì sao ?

(Trong thực tế áp dụng được cả 2 phương pháp. Tuy nhiên tuỳ từng cơ sở sản xuất để ứng dụng cho phù hợp như nuôi đại trà, diện tích lớn thường dùng phương pháp lọc (lăng)).

– Quản lí : Để giảm bớt độc hại cho thuỷ sinh vật và cho con người thì cần phải thực hiện một số biện pháp. GV gợi ý cho HS nắm được các nội dung sau :

+ Ngăn cản huỷ hoại các sinh cảnh đặc trưng : bãi đẻ, nơi cư trú của một số động vật.

+ Quy định nồng độ tối đa các hoá chất và chất độc trong môi trường nước nuôi thuỷ sản (chì 0,1 mg/lít, đồng 0,01 mg/lít).

+ Phải sử dụng phân hữu cơ đã ủ, tăng cường bón phân vi sinh và sử dụng thuốc trừ sâu hợp lí (Phân ủ sẽ phân huỷ nhanh, ít tốn oxi, hạn chế được bệnh).

2.4. Hoạt động 4. Tìm hiểu một số biện pháp để bảo vệ nguồn lợi thuỷ sản

Bảo vệ và phát triển nguồn lợi thuỷ sản là một lĩnh vực có ý nghĩa to lớn bao gồm nhiều lĩnh vực liên quan đến nhiều ngành kinh tế. Vì vậy bảo vệ nguồn lợi là yêu cầu cấp thiết trước mắt và lâu dài, là trách nhiệm của toàn dân, các ngành và các cấp. Có nhiều biện pháp để bảo vệ nguồn lợi như : xây dựng hệ thống văn bản pháp quy về bảo vệ nguồn lợi, xây dựng và quản lí các khu vực bảo vệ...

– Tình hình nguồn lợi thuỷ sản trong nước.

Trước hết GV nêu lên những số liệu về tình hình nguồn lợi thuỷ sản đang bị đe dọa. Từ đó hướng dẫn HS chọn các từ thích hợp để điền vào chỗ trống của câu trong SGK :

Các loại thuỷ sản "nước ngọt" quý hiếm đang có nguy cơ "tuyệt chủng" như cá lăng, cá chiên, cá hô, cá tra dầu...

Năng suất "khai thác" của nhiều loại cá bị "giảm sút" nghiêm trọng.

Các bãi đẻ và "số lượng" cá bột giảm sút đáng kể trên hệ thống sông Hồng, sông Cửu Long và năng suất khai thác một số loại cá kinh tế giảm ở những năm gần đây giảm so với trước.

– Nguyên nhân ảnh hưởng đến môi trường thuỷ sản : có nhiều nguyên nhân, nhưng cần tập trung phân tích 4 nguyên nhân chính đã nêu trong SGK. GV nêu lên một số câu hỏi để cho HS tham gia thảo luận.

Ví dụ : Có nên dùng điện và chất nổ để khai thác cá không ?

– GV dặn dò HS trả lời câu hỏi cuối bài và ôn tập, chuẩn bị để kiểm tra hết phần Thuỷ sản.

(Phải ngăn cấm vì sẽ huỷ diệt các loại tôm, cá và động vật khác đồng thời gây ô nhiễm môi trường nước).

Chặt phá rừng đâu nguồn có tác hại như thế nào ?

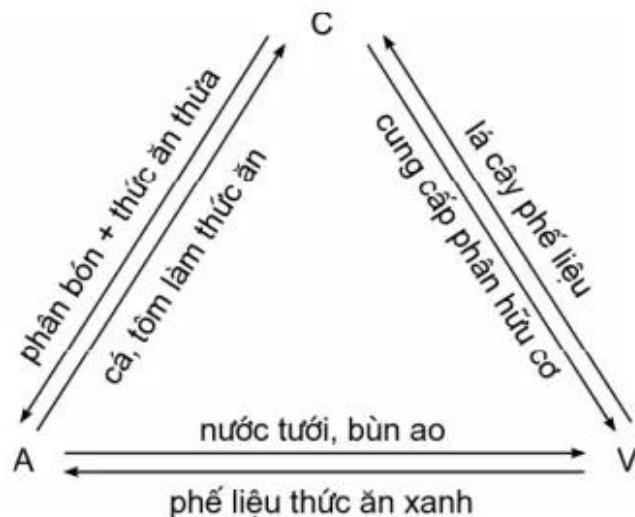
(Gây xói mòn đất, gây nê lũ, lụt... phá vỡ hệ sinh thái tự nhiên, gây tổn thất đến nguồn lợi thuỷ sản).

Việc xây dựng các hồ chứa nước, quai đê lấn biển có tác dụng cung cấp nước tưới, tăng thêm diện tích canh tác, cải thiện môi trường sinh thái và phát triển thuỷ sản.

– Khai thác và bảo vệ nguồn lợi thuỷ sản : có nhiều phương pháp, nhưng GV tập trung giải thích 4 phương pháp đã nêu trong SGK.

Dựa vào mô hình VAC, GV nêu lên mối liên quan giữa chăn nuôi, trồng rau và thuỷ sản, ý nghĩa kinh tế và bảo vệ môi trường.

GV nêu lên một vài ví dụ về một số giống cá có giá trị kinh tế. Sau đó gợi ý để HS trả lời câu hỏi : Ở địa phương em đang nuôi những loại giống cá nào ?

Cuối cùng, GV tổng kết lại và nêu lên những biện pháp cần thực hiện để bảo vệ nguồn lợi thuỷ sản.

2.5. **Hoạt động 5. Tổng kết bài giảng**

- GV gọi 1 – 2 HS đọc phần "Ghi nhớ".
- GV hệ thống bài và nêu câu hỏi, HS trả lời.
 - GV nhận xét về kết quả giờ học có đạt mục tiêu không ? Tinh thần học tập của HS như thế nào ?